

Redovisning av regeringsuppdraget Horisontella samarbeten och datadelning för ökad fyllnadsgrad och transporteffektivitet – verksamhetsår 2022

Uppdraget

Syftet med uppdraget var att i dialog med berörda aktörer utarbeta förslag på system för informationsutbyte och öppna data för horisontell samordning och ökad transporteffektivitet och minskad klimatpåverkan genom ökad fyllnadsgrad. Arbetet påbörjades hösten 2018 och pågår under hela den beslutade planperioden (2018- 2029). En beskrivning av regeringsuppdraget med publicerade resultat finns presenterade på uppdragets webbsida¹ på Trafikverkets webbplats. Regeringsuppdraget bedrivs inom VO Planering och avdelning Transportkvalitet, enhet Gods & ITS på Trafikverket. Catrin Wallinder är uppdragsledare.

När Trafikverket tilldelades regeringsuppdraget 2018 var syftet att åstadkomma ett fungerande system för horisontell samordning av varuflödens transporter genom att initiera och främja samverkan mellan branschaktörer. Under arbetet gång har syftet förändrats till följd av resultaten i delrapporten från 2019, förstudien från 2020 och den legala studien från 2021. Syftet har ändrats till att uppdraget i stället långsiktigt kan bidra till en omställning av marknaden genom dialog med berörda aktörer för att stödja utvecklingen av datadelning och horisontella samarbeten. Uppdraget bidrar till att system för datadelning på marknaden utvecklas och till att horisontella samarbeten initieras samt att kunskap om uppföljning av begreppet fyllnadsgrad utvecklas. På sikt ska detta leda till ökad transporteffektivitet och bidra till minskad miljöpåverkan.

Summering av redovisningar 2018-2021

Den första delrapporteringen av uppdraget som gjordes till regeringen våren 2019 visade att det är tekniskt möjligt att utveckla och förvalta system för öppna data. Inför delrapporteringen gjordes intervjuer med branschaktörer där flera angav att de är villiga att dela begränsade data under förutsättning att de i gengäld erhåller nytta för den egna organisationen. Utveckling och förvaltning av system kräver en neutral organisation som innehar marknads förtroende. Utredningen visar att systemet behöver vara offentligt finansierat. För en ökad transporteffektivitet genom tillgång till data krävs en långsiktig satsning. Privata aktörer har svårt att investera i

¹ Uppdragets webbsida länk: [Horisontella samarbeten med stöd av datadelning för ökad fyllnadsgrad - Bransch \(trafikverket.se\)](https://www.trafikverket.se/bransch/horisontella-samarbeten-med-stod-av-datadelning-for-okad-fyllnadsgrad)

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2023-03-21

utvecklingen av sådana tjänster med nytta för andra än egna kunder. I anslutande dragning för godstransportrådet och i dialog med departementet tydliggjordes att ett utökad uppdrag att påbörja en utveckling av system med öppna data för varuflöden inte är aktuellt.

Hösten 2019 inledde Trafikverket och CLOSER ett gemensamt arbete med att utreda hur horisontella samarbeten skulle kunna realiseras. Arbetet resulterade i en förstudie med slutsatsen att vidare utredning av förutsättningsskapande åtgärder behöver genomföras. Lärdomar från förstudien är att flera förutsättningar saknas för att fullskaligt driva horisontella samarbeten. Det finns inte tillräckligt många bra exempel på horisontella samarbeten där data delats och samverkan inletts för att öka fyllnadsgrader i godstransporter. En lärdom är också att det är viktigare att resonera om tillgången till data genom datadelning snarare än öppna data.

Det har även blivit tydligt att legala aspekter kring horisontella samarbeten och datadelning behöver belysas. Hösten 2021 färdigställdes en utredning av legala aspekter för datadelning och horisontella samarbeten där existerande regelverk analyserades. Slutsatserna är att konkurrenslagen kan vara ett hinder för horisontella samarbeten och datadelning. Konkurrenslagen ska säkra ekonomisk nytta för kund, miljönytta är inte ett värde i tolkningen av konkurrenslagen. De data som är aktuella för samarbeten för ökad fyllnadsgrad regleras genom avtal och licenser och är i begränsad omfattning reglerad genom lagar och regler.

Utifrån den budget på 1 miljon kronor som Trafikverket tilldelas per år är tre möjliga centrala delar identifierade där uppdraget kan göra nytta i ett långsiktigt perspektiv:

- Initiera forskning och utveckling
- Delta i nätverk och samarbeten
- Kommunicera och sprida kunskap

Genomförda aktiviteter och leveranser 2022

Under 2022 har följande aktiviteter och leveranser genomförts:

Fol-projekt – Transporteffektivitet och fyllnadsgrad: analys och åtgärdsförslag för ökat resursutnyttjande (TRYFFEL)

I regeringsuppdraget har dialog förts med ett urval akademiker och näringslivsaktörer. Begreppen fyllnadsgrad och transporteffektivitet har diskuterats som ett resultat av att vi under förstudien konstaterade att dessa begrepp inte har tydliga definitioner och att det saknas mått och mätmetoder. Hur ska uppdraget kunna påvisa resultat om det inte är mätbart? Diskussioner med ett antal aktörer har resulterat i att VTI har beskrivit och

Redovisning av regeringsuppdraget Horisontella samarbeten och datadelning för ökad fyllnadsgrad och transporteffektivitet – verksamhetsår 2022

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2023-03-21

beviljats ett FoI-projekt (TRYFFEL). Trafikverket finansierar och har för avsikt att vara aktiva i forskningsprojektet som startade 2022 och pågår till 2025. Under 2022 har första fasen i form av en förstudie genomförts. Förstudien har föreslagit 4 olika arbetspaket som startas under 2023.

FOI-projekt - Transparenta transporter

Projektet Transparenta Transporter drivs tillsammans med Helsingborgs Stad där möjligheterna med en transparent digital plattform för varutransporter till stadens enheter utreds. Tanken är att pröva om det finns möjlighet att samordna eller samlasta leveranser om transportbehovet synliggörs. Projektet ingår i det CEF-finansierade programmet FEDeRATED och har pågått från 2020 till slutet av 2022.

Samverkan inom CLOSER:s nätverk

Under året har vi deltagit i CLOSER:s nätverk och bidragit med kunskap och inspiration för att utveckla dialoger mellan olika aktörer. Vi har också deltagit i några grupperingar som har resulterat i formulerade projektansökningar. Exempel på detta är bl a ett hållbarhetsverktyg som stöd i samhällsplaneringen (fysisk, trafik, logistik och avfallshantering mm plus ev ladd infrastruktur) av godstransporter och ett AI verktyg för planering av placering av leveransombud och leveransboxar.

Dialog med näringslivet

Under året har dialog med näringslivet om utveckling av funktioner kopplat till datadelning påbörjats.

Planerade aktiviteter 2023 och framåt

Trafikverkets inriktning för 2023 och framåt är att genom samverkan med aktörer och i nätverk fortsätta driva frågeställningarna kring horisontella samarbeten, datadelning och ökad fyllnadsgrad.

Initiera forskning och utveckling

Trafikverket deltar i projekten och bidrar därmed till ökad kunskap inom området. Hittills har uppdraget aktivt initierat två forskningsprojekt som beskrivs nedan. Trafikverket deltar just nu i diskussioner om två nya forskningsprojekt inom ramen för CLOSER och ett med en av de aktörer som idag hanterar data i ett beställningssystem för godstransporter.

Transporteffektivitet och fyllnadsgrad: analys och åtgärdsförslag för ökat resursutnyttjande (TRYFFEL). Syftet med projektet är att utveckla och operationalisera ändamålsenliga, tillförlitliga, åtkomliga och kostnadseffektiva mått (nyckeltal) för analys av det svenska godstransportsystemet. Projektets övergripande mål är att ta fram ny kunskap som möjliggör utvärdering av det svenska godstransportsystemets

Redovisning av regeringsuppdraget Horisontella samarbeten och datadelning för ökad fyllnadsgrad och transporteffektivitet – verksamhetsår 2022

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2023-03-21

resurseffektivitet, effektiviseringspotential samt framtagning av effektsamband som underlag för åtgärder för ökad hållbarhet.

Transparenta transporter drivs av Helsingborgs Stad. Tanken är att utmana den traditionella hanteringen av kommunal varudistribution och testa nya sätt att hantera leveranser med hjälp av digitala verktyg. Projektets fas 3 avslutades 2022, men en fortsättning med fas 4 diskuteras. Fortsättningen består i att påbörja utveckling av en plattform för datadelning. Resultaten i projektet har varit framgångsrika vilket skapar förutsättningar för att utveckla en plattform.

Delta i nätverk och samarbeten

Delta i CLOSER:s nätverk för att bidra i utvecklingen av datadelning. Syftet och målet med Trafikverkets deltagande är att aktivt bidra till att utvecklingsprojekt initieras där datadelning testas och genomförs för att undersöka möjligheterna till ökad optimering av transporter. Trafikverket är också intresserat av att ta del av möjligheter till att undersöka effektivare datafångst till verktyg som används för utveckling av transportsystemet. Aktuella nätverk är:

- Nationellt Logistikdatalabb.
- Plattform Framtidens hållbara e-handel (ASTER).
- Fokusgrupp Digitaliserad logistik.
- Fokusgrupp Urban logistics.
- AI Enhanced Mobility.

Samverka med och stödja aktörer som innehar data för att utveckla tjänster med funktion för optimering och effektivisering av transporter. I dialog med digitala speditörer och systemägare/förvaltare av orderhantering undersöka möjligheterna för dessa att utveckla tjänster som bidrar till optimering och effektivisering av godstransporter.

Samarbetar (genom andra uppdrag) tillsammans med Trafikanalys om hur Varuflödesundersökning (VFU-gods) kan förbättras, undersökningen utvecklar metoder för smartare inhämtning av dataunderlag och minskad uppgiftslämnarbörda från de enkätundersökningar som genomförs. Målsättningen i samarbetet är förbättrad kvalitet och stabilare rapportering årsvis med mera.

Kommunicera och sprida kunskap

Ta fram ett kortfattat *kunskapsunderlag* som *beskriver begreppen transporteffektivitet och fyllnadsgrad* samt möjliga indikatorer utifrån pågående forskning som förhoppningsvis kan leda till att bidra till

Redovisning av regeringsuppdraget Horisontella samarbeten och datadelning för ökad fyllnadsgrad och transporteffektivitet – verksamhetsår 2022

Skapat av
Wallinder Catrin, PLkvg

Dokumentdatum
2023-03-21

framtagandet av de mått och mätmetoder som behövs för att kunna mäta effekterna.

Ta fram ett *kunskapsunderlag* om pågående *utveckling inom EU och FOI* (Sverige) på områdena transporteffektivitet, datadelning och horisontella samarbeten. Kunskap samlas in via ALICE, FEDeRATED och projekt inom EU samt konferenser och seminarier inom datadelningsområdet på EU-nivå.

Information från regeringsuppdraget kommuniceras på uppdragets sida² på Trafikverkets webbplats. Kunskap och slutsatser kommuniceras även via andra aktörers webbplatser som exempelvis CLOSER.

Dokumentegenskaper: Skapat av Wallinder Catrin, PLkvg Ärendenummer TRV 2018/92707 och N2018/04484/TS, Dokumentdatum 2023-03-21, Konfidentialitetsnivå [Konfidentialitetsnivå], Dokumenttyp PM

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

² Uppdragets webbsida: [Horisontella samarbeten med stöd av datadelning för ökad fyllnadsgrad - Bransch \(trafikverket.se\)](#)